

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้วัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาถึงสาเหตุและปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาสิทธิชาวไทลื้อในจังหวัดพะเยา ด้านสถานะบุคคล การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น สิทธิในที่ดินและทรัพย์สิน สิทธิได้รับบริการสาธารณสุข สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และการเข้าทำนิติกรรมสัญญา 2) พัฒนาแนวทางการคุ้มครองสิทธิชาวไทลื้อในจังหวัดพะเยา 3) พัฒนาการจัดการของคณะนิติศาสตร์ ทั้งสถานที่ ระบบงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่ออำนวยความสะดวกประสานงาน และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน

จากศึกษาทบทวนวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ชาวไทลื้อในจังหวัดพะเยา การเข้าพื้นที่ชุมชนไทลื้อ การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนด้านจิตวิญญาณและการเมือง บุคคลผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหา ประชุมระดมความคิดวิเคราะห์สภาพปัญหาที่มีผลต่อสิทธิของชาวไทลื้อในจังหวัดพะเยา จัดเวทีวิชาไทลื้อ เพื่อถ่ายทอด บทเรียนจากงานวิจัย ร่วมกับชุมชนชาวไทลื้อ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายศูนย์คุ้มครองสิทธิไทลื้อ เผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายและประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ไทลื้อ โดยนักวิจัยทุกคนร่วมกันดำเนินงาน

จากการวิเคราะห์พบว่า ชาวไทลื้อเดินทางเข้ามาอยู่ในพื้นที่จังหวัดพะเยาสองลักษณะ คือ การกวาดต้อนไพร่พลในอดีตของสยามและการหนีร้อนมาพึ่งเย็นจากภัยสงครามและความยากจน ปัญหาสิทธิของชาวไทลื้อในจังหวัดพะเยามีสาเหตุและปัจจัยมาจากปัญหาด้านสถานะบุคคล การเป็นบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน คนไร้รัฐ คนไร้สัญชาติ คนอพยพเข้าเมืองส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิที่เกี่ยวข้อง เช่น สิทธิในการเข้ารับบริการสาธารณสุข สิทธิในที่ดิน สิทธิในการทำนิติกรรม สิทธิในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และสิทธิในศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิด้านสถานะบุคคลของชาวไทลื้อที่ไม่มีสัญชาติไทยหรือไม่มีสถานะทางทะเบียน ส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน เช่น การจดทะเบียนสมรส การเข้ารับบริการสาธารณสุข การดำเนินงานศึกษาวิจัยพบว่า การแก้ไขปัญหาสิทธิด้านสถานะบุคคลควรเริ่มดำเนินการสร้างความเข้าใจสถานะการณ์ของปัญหากับเจ้าของปัญหา และสร้างความเข้าใจให้ข้อมูลข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องโดยมีข้อมูลและความคิดเห็นจากภาควิชาการช่วยเหลือซึ่งการดำเนินงานอย่างนี้ทำให้เจ้าของปัญหาในโครงการวิจัยนี้ได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนสมรสได้ ได้รับสิทธิในครอบครัวที่กฎหมายรับรอง ส่วนการคุ้มครองศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นควรส่งเสริมให้มีกฎหมายเฉพาะ ส่วนปัญหาการเข้าทำนิติกรรมสัญญาควรแก้ไขปัญหาการเปิดบัญชีธนาคาร การกู้ยืมเงินและการเช่าซื้อ ส่วนการแก้ไขปัญหาด้านที่ดินรัฐควรเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาแนวเขต และการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมควรให้ความรู้ทางกฎหมายและ

Abstract

An aim of this research project are ; to study a changing of land usage by trespass of land in Kwan Phayao Lake ; to study a problem in government organization and legal measures to maintenance ; to setup land usage data, limitation and land right; and to analysis a legal measures from participation of communities.

From this research project by documentary reviewing; research report, observation, requested government's information, area observation found that Kwan Phayao is a *Ratcha Pasatu* (government's property) and a public land used for specific benefit of state; land maintenance management problem; authority of land management problem; land boundary problem as specified in a Royal Degree B.E. 2482; legality implementation problem; delaying and un-continues solving problem. Additionally found that; there are a proposal of legal measures for land management by revoke a land owner certificate or a land usage certificate which illegal granted and by additional granting a certificate of state's land.

By this study analysis found that those proposal have an obstacle to use and have an impact which will have an amount of dispute case which is minimum 936 cases in land problem. There is also have to drive out peoples from those land. Opposition and cases will much more and cost time. The court decision of those case shall be different.

Therefore, this research projects suggest that there shall use a properly legal measure in each case; (1) an area where peoples living (2) an area where no peoples and construction; because of Kwan Phayao lake in map of a Royal Degree B.E. 2482 is still remain as a public property of state which the province governor have authority to forbidden. And the fishery department have an authority to use the land and maintenance. In area (1) where people are living as communities the province governor of Phayao and fishery department shall determine and if wish not to forbidden and wish not use those area because of a mount of communities and constructions, those two organizations shall determine to revoke a forbidden land by using a Royal Degree according to article 8 of the land code. And in area (2) land of no peoples and constructions, the province governor of Phayao and fishery department shall request to the land department to grant a certification of state's land of specified usage land according to article 8 (third) of the land code.